

Kronika

Seminar za nastavnike engleskog jezika

Brela, 20. — 26. X 1974.

Cilj seminara bio je: 1. upoznati nastavnike s principima individualizacije, 2. praktično prikazati njihovu primjenu te 3. uvesti nastavnike u integrirani pristup.

Prisustvovalo mu je 60 nastavnika iz svih gradova SRH, pa se u toku seminara govorilo o svim problemima koji se javljaju u vezi s novim pristupom.

Rad se odvijao tako da je u toku dana bilo jedno teoretsko predavanje i 5 sati rada u grupama. Svake večeri prikazivali su se filmovi, odnosno dija-pozitivi, koji mogu poslužiti kao ilustracija sadržaja koji su se obrađivali na seminaru.

Profesor Richard Henry, američki gost, profesor u Poznaniu, Poljska, govorio je o principima individualizacije u nastavi i uspoređivao to sa sistemom »lock step«. Prikazao je makro i mikro-organizaciju individualizacije i upozorio na one razlike koje su bitne u novom sistemu. Napose je istaknuo pitanje kreativnosti i motivacije koja se nalazi u središtu programa baziranog na pristupu učenja u kojem je učenik subjekt.

George McReady, američki stručnjak iz Varšave, Poljska, govorio je o razvijanju pismenosti u nastavnom programu integriranog pristupa i odgovorio na pitanja na kojem stupnju, kada i što treba uvoditi u okviru aktiviranja kreativnosti kod učenika. U novom pristupu pisanje je ponovno dobilo svoje mjesto u nastavi stranih jezika i u razvoju učenikovih aktivnosti postalo je važan faktor.

John Shorter, engleski stručnjak iz Zagreba, govorio je o eksploataciji filma, o izboru sadržaja, kao i o obradi lingvističkog i sociolingvističkog aspekta.

Na seminaru se obrađivao radni materijal *Talking About Britain* koji su pripremili Zavod za unapređivanje stručnog školstva i Školska TV. Taj je materijal preporučan za rad u 7. godini učenja. Osim toga, prikazano je na koji se način pomoću dodatnih materijala, slika, dija-pozitiva itd. može potaknuti kreativnost kod učenika.

Patrick Early, engleski stručnjak iz Beograda, prikazao je na koji način možemo objediniti rad s udžbenikom i dodatnim materijalom koji ima za svrhu da pruži dodatne informacije. Osim toga, prikazao je i praktični rad na jednoj cjelovitoj jedinici pod nazivom *ekologija*, u kojoj se tretira problem zagađivanja gradova (*anti litter campaign*).

Ovaj seminar i onaj u travnju ove godine dali su dovoljno podataka koji omogućuju daljnju razradu aktivnosti i primjenu multimedijskog pristupa u nastavi engleskog jezika.

D. C.

Stipendije za jezične tečajeve u inozemstvu u 1974. godini

Kao i prijašnjih godina, tako je i ove godine putem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SR Hrvatske podijeljen nastavnicima stranih jezika u Hrvatskoj određen broj stipendija, što ih za stručno usavršavanje svake godine stavljaju na raspolaganje neke evropske zemlje. Broj stipendija za sudjelovanje na tečajevima u inozemstvu nešto je veći od prošlogodišnjeg broja: od 58 u 1973. godini popeo se ove godine na 65. Brojčani odnosi među pojedinim jezicima što se uče u našim školama ostali su uglavnom isti, pa se i nadalje osjeća da je premalen broj stipendija za Veliku Britaniju. Treba, međutim, reći da u tu zemlju odlaze mnogi o svom trošku, uz povlasticu da troškove mogu uplatiti u dinarima. Ove godine povećao se broj stipendija za francuski jezik, koji se u našim školama, nažalost, i dalje sve manje uči. Zemljama kojih se jezik ne uči u našim školama pridružile su se ove godine Poljska, Rumunjska i Švedska.

Na temelju raspisanih natječaja stipendije su dobili i iskoristili ih ovi nastavnici:

Engleski

Cesar Nada, profesor, Osnovna škola »Ivan Filipović«, Zagreb

Čaldarević Stjepan, nastavnik, Osnovna škola »Mijat Stojanović«, Babina Greda

Gottwald Mira, profesor, Kemijski školski centar, Zagreb
Jakaša Nikasija, nastavnik, Osnovna škola »Veljko Naškovič«, Split
Kujundžić Ivan, profesor, Kemijski školski centar, Zagreb
Valentić Doroteja, profesor, Srednjoškolski centar »Braća Ribar«, Đakovo
Zaninović Aida, profesor, Ekonomska škola, Šibenik

Francuski

Francuska:

Acquavita Vlada, profesor, Osnovna škola, Buje
Breitenfeld Jasenka, profesor, VI gimnazija, Zagreb
Bukarica Milica, profesor, Gimnazija »Dragica i Rade Končar«, Zagreb
Cavka Anka, nastavnik, Osnovna škola »Marija Eškinja«, Biograd n/m.
Cvitković-Stopfer Irena, profesor, Društvo Jugoslavija-Francuska, Zagreb
Marić Smilja, profesor, Ekonomska škola, Knin
Miljanović Vesna, profesor, Osnovna škola, Breznički Hum
Momčinović Vesna, profesor, Osnovna škola »Ada Prica«, Zagreb
Potkonjak-Drakulić Radmila, profesor, Tehnički školski centar JNA, Zagreb
Rundek-Husinec Renata, profesor, Školski centar, Križevci
Zaninović Alica, profesor, Školski centar za ekonomsko obrazovanje, robni promet i turizam, Šibenik
Zubić Božena, profesor, Gimnazija »Vladimir Nazor«, Zagreb

Belgija:

Vajs Nada, profesor na postdiplomskom studiju, Postire

Njemački

SR Njemačka:

Bakmaz Ivan, profesor, Staroslaven-ski institut, Zagreb
Brkić Miljenko, profesor, Kumrovec
Leko Karlo, profesor, Srednjoškolski centar, Beli Manastir
Medak Slavka, nastavnik, Osnovna škola, Kula Norinska

Mesić Branka, nastavnik, Osnovna škola »Donja Zelina«, Zelina
Milić Miljenka, profesor, Grafički srednjoškolski centar, Zagreb
Ralić Anka, nastavnik, Osnovna škola, Velika Pisanica
Vencl Ljubica, profesor, Osnovna škola »Marko Orešković«, Zagreb

Njemačka DR:

Baletić Jerka, profesor, XVI gimnazija, Zagreb
Coron Manon, nastavnik, Osnovna škola »Centar«, Rijeka
Dumbović Danica, nastavnik, Osnovna škola, Velika Gorica
Fratrić Emilija, profesor, Radničko sveučilište »Đuro Salaj«, Slav. Brod
Guštin Marija, nastavnik, Osnovna škola »Ivan Goran Kovačić«, Velika
Mandić Petar, nastavnik, Osnovna škola »Bratstvo i jedinstvo«, Osijek
Martinović Mila, nastavnik, Osnovna škola »Galdovo«, Sisak
Mikulić Milan, nastavnik, Osnovna škola »Bratstvo i jedinstvo«, Slunj
Ritoša Mirjana, profesor, Narodno sveučilište grada Zagreba, Zagreb
Sopta Stanko, nastavnik, Osnovna škola »Ivan Mažuranić«, Vinkovci

Ruski

Basara Gordana, nastavnik, Osnovna škola »Matija Gubec«, Čeminac
Glebov-Nikolić Aleksandra, profesor, XII gimnazija, Zagreb
Hauska Josip, nastavnik, Osnovna škola »Vladimir Nazor«, Čepin
Ilišević Nikola, nastavnik, Osnovna škola »Bratstvo i jedinstvo«, Čačinci
Kosorčić-Podgraški Tugomila, profesor, Gimnazija, Garešnica
Matković-Radić Ljubica, nastavnik, Osnovna škola, Kosovo
Perić Milka, nastavnik, Osnovna škola »August Harambašić«, D. Miholjac
Romčević Vojislav, nastavnik, Osnovna škola »Psunjski odred«, Rajiči
Šakić Dragiša, profesor, Srednjoškolski centar, Beli Manastir
Šimpraga Heda, nastavnik, Osnovna škola »I zagrebački odred«, Čučerje
Tkalec Katarina, nastavnik, Osnovna škola »Ivan Goran Kovačić«, Lopatinac
Tomašić Mirjana, profesor, Vojna gimnazija »Ivo Lola Ribar«, Zagreb
Uroš-Pupavac Nevenka, nastavnik, Osnovna škola, Vrbnik, općina Knin

Volos mr. Renata, lektor, Filozofski fakultet, Zagreb

Vukobradović Draga, profesor, Gimnazija, Beli Manastir

Zelić Bogdan, nastavnik, Osnovna škola »Dositej Obradović«, Žegar

Živković Ilija, nastavnik, Osnovna škola »25. maj«, Josipovac

Talijanski

Kampuš Hinka, profesor, Hoteljerska škola, Zagreb

Bugarski

Franjković Ivo, lektor, Filozofski fakultet, Zagreb

Radaković Borivoj, student IV god., Filozofski fakultet, Zagreb

Češki

Knežić Vesna, student, Filozofski fakultet, Zagreb

Štampfel Anica, student, Filozofski fakultet, Zagreb

Danski

Bratanić-Čimbur Maja, asistent, Institut za lingvistiku Filozofskog fakulteta, Zagreb

Poljski

Lašić Marija, student, Filozofski fakultet, Zagreb

Ljubičić Marica, student, Filozofski fakultet, Zagreb

Rumunjski

Cenčić Miran, student, Filozofski fakultet, Zagreb

Švedski

Muhvić Vesna, asistent, Institut za lingvistiku Filozofskog fakulteta, Zagreb

Z. M.

Izveštaj sa seminara za nastavnike francuskog jezika

Brela, 27. X—2. XI 1974.

Cilj je seminara bio: upoznati nastavnike s psiholingvističkim komponentama i iznijeti bitne značajke integriranog pristupa u nastavi stranih jezika. Prisustvovala su mu 34 nastavnika iz svih gradova SRH i iz drugih republika.

Seminar je započeo radom 27. X 1974. u 18 sati izlaganjem mr. Davorke Celmić, savjetnika Zavoda, o aktuacizaciji sadržaja u nastavi, a s time u vezi i o idejnoj podlozi nastave francuskog jezika.

U toku dana bilo je jedno teoretsko predavanje i 5 sati rada u skupinama. Osim toga, drugarica savjetnik Zavoda mr Davorka Celmić upoznala je nastavnike s time kako i na koji način integrirani pristup nalazi svoj odraz u nastavnim programima.

Teoretsku podlogu seminar je dobio izlaganjem profesora Francisa Debysera, direktora B. E. L. C., koji je nastavnike upoznao s načelima psiholingvistike i s ulogom što je psiholingvistika ima u nastavi stranih jezika.

Napose je istaknuo elemente kreativnog učenja i ulogu grupnog rada koji potiče aktivnost i kontinuitet nastavnog procesa.

U diskusiji je bio osvijetljen problem odnosa učenik-nastavnik, kao i njihova uloga u suvremenom pristupu nastavi stranih jezika.

U grupnom radu prikazana je prije svega unutrašnja organizacija takvog rada, kao i planiranje i funkcioniranje u toku rada.

Nastavnici su obrađivali već gotove dosjee Instituta BELC i upoznali dragocjeni materijal kojim se mogu služiti u nastavi francuskog jezika.

Seminaru je prisustvovala i dr Ivana Batušić te je kao autor udžbenika prezentirala priručnik za uvježbavanje gramatike koji je upravo izišao iz štampe.

U nizu razgovora s nastavnicima prodiskutirani su mnogi problemi.

D. C.

Djelatnost Sekcije za strane jezike HFD

Sekcija HFD za strane jezike započela je u 1974. godini okupljanjem članova iz većih središta Hrvatske te je upućivala aktivima stranih jezika materijal o permanentnom usavršavanju nastavnika, o multimedijском pristupu u nastavi i o kreativnom učenju. Sastanci aktiva održavali su se svakog prvog ponedjeljka u mjesecu te su se nakon rasprave o TV-emisiji za nastavnike analizirali poslani materijali. Iz pisama koja su Sekciji upućivali rukovodioci aktiva vidjelo se da se u aktivima vode žive i plodne rasprave, napose o programima rada i o nastavi u stručnim školama te o postojećim udžbenicima. Od praktičara s terena primili smo mnogo korisnih i praktičnih primjedbi pa je Zavod za unapređenje stručnog obrazovanja SRH prihvatio velik broj sugestija. Tako je u suradnji sa Zavodom pokrenuta akcija za održavanje fonda sati u ekonomskim školama u kojima se broj sati stranog jezika počeo smanjivati. Aktivisti su tražili i predavače za pojedine suvremene teme iz metodike stranih jezika, no iz financijskih razloga odlazak predavača u škole nije se mogao ostvariti. Nastavnicima je savjetovano da prate časopis »Strani jezici« i da prisustvuju seminarima za stručno usavršavanje nastavnika stranih jezika. U svoj plan za 1975. Sekcija je uvrstila ponovnu suradnju s aktivima i tematiku rada koju predlažu aktivisti s terena.

S. P.

Natjecanja u znanju stranih jezika

I 1975. godine održat će se školska, republička i savezna natjecanja u znanju stranih jezika. Savezno natjecanje bit će 17. svibnja, i to: za ruski jezik u Skoplju, za engleski jezik u Beogradu, za njemački jezik u Zagrebu, za francuski jezik u Sarajevu te za talijanski i latinski u Ljubljani. Na saveznom natjecanju neće sudjelovati učenici četvrtih razreda. Pobjednici na saveznom natjecanju u francuskom i ruskom jeziku moći će sudjelovati i na međunarodnim natjecanjima: 21—27. VII 1975. u Moskvi (ruski jezik) i u Parizu 7—21. VII 1975. (francuski jezik). SR Njemačka omogućit će po-

bjednicima na republičkom natjecanju jednomjesečno putovanje po Njemačkoj (VII godina učenja).

S. P.

XIII međunarodni kongres za antičke studije

U Dubrovniku je od 7. do 12. listopada 1974. održan XIII međunarodni kongres za antičke studije u organizaciji Komiteta »Eirenex«. Sudjelovao je oko 120 znanstvenih radnika iz 15 evropskih zemalja.

Na plenarnoj sjednici prisutne je pozdravio predsjednik Organizacionog komiteta prof. Veljko Gortan, a zatim je prof. Silvestar Kopriva pročitao svoje stihove »Versus sermone Latino compositi in honorem urbis Dubrovnik ad occasionem Congressus Eirenex«. Prof. Kazimierz Kumanięcki (Varšava) je također pozdravio učesnike na biranom latinskom jeziku. Zatim je prof. Juliette Ernst (Paris) govorila o ciljevima i djelatnostima Međunarodne federacije udruženja za klasične studije a prof. Helena Kurzova (Prag) upoznala je učesnike s historijatom »Eirenex«.

Rad se odvijao u slijedećim sekcijama:

Moderna lingvistika i klasične studije
Lirska poezija Grka i Rimljana
Neolatinska književnost u zemljama
Komiteta »Eirene«

Kraj antike (povijesni aspekt)
Istraživanja antičke arheologije u
zemljama Komiteta »Eirene«
Mikenoški kolokvij
Varia.

Nemoguće je izdvojiti referate koji su posebno privukli pažnju jer je bilo zaista mnogo veoma zanimljivih izlaganja u svim sekcijama i isto tako živih diskusija. Učesnici iz Jugoslavije održali su zapažene referate, a čitaoce našeg časopisa vjerojatno će zanimati rad sekcija: Moderna lingvistika i klasične studije, Neolatinska literatura u zemljama Komiteta »Eirene« i Mikenoški kolokvij. Zbog toga ću ukratko prikazati rad samo tih sekcija.

Moderna lingvistika i klasične studije. Već je sam naziv sekcije najavljivao da će biti zanimljivih i suvremenih pristupa klasičnim jezicima. Zapaženi su referati učesnika iz Milana i Regensburga (P. Baldacci i E. Maret- ti; K. Traede i L. Wacht), koji su pri-

kazali velike mogućnosti racionalizacije znanstvenog rada pomoću kompjutora pri sastavljanju novog izdanja latinskih natpisa (CIL V) i u metričko-jezičnoj statističkoj obradi rimskih epova. Ohrabruje činjenica da materijalni troškovi nisu osobito veliki, napose ako se usporede s uštedom vremena i s rezultatima rada.

R. Katičić je govorio o »Die sprachbildende Gegenwärtigkeit der klassischen Literaturen«, a M. Kravar o »L'aspect verbal en latin à la lumière d'oppositions distinctives«.

Osobit interes izazvao je referat A. Hursta, koji je izložio iskustva katedre za grčki jezik na sveučilištu u Ženevi, gdje već nekoliko godina postoji početni tečaj za grčki jezik, izvođen na osnovi strukturalne lingvistike. Radi se u jezičnom laboratoriju, a tekstovi su snimljeni na magnetofonskim vrpčama. Rezultati rada zadovoljavaju, a stečeno znanje se u toku slijedećih godina studija nadograđuje tradicionalnim metodama.

Neolatinska književnost u zemljama Komiteta »Eirene«. Brojni referati u toj sekciji dokaz su da u svim zemljama vlada veliko zanimanje za proučavanje neolatinske književnosti. Dostignuća naših znanstvenih radnika na tom području nisu mala, a izlaganja V. Gortana (Carnovalis Ragusini descriptio macaronica du latiniste ragusain Georgius Ferrich), B. Glavičića (Die Bedeutung der Forschung der Davidias Marulić's) i P. Simonitija (Der Humanist Bernhard Perger und seine »Grammatica nova«) dokazuju da se s pravom možemo ponositi tim dijelom svoje kulturne baštine.

Mikenoški kolokvij. U radu ove sekcije treba spomenuti izlaganja naših istaknutih pregalaca na tom području M. D. Petruševskog (Le problème de la palatalisation dans le grec mycénien) i P. H. Ilievskog (Ilyrian personal names in the Mycenaean-Greek onomasticon?). Zapaženo je bilo i izlaganje O. Panagla (Salzburg) o metodama moderne lingvistike i o njihovoj primjeni u miknologiji.

Poput radnog dijela i neslužbeni dio kongresa bio je veoma dobro organiziran i više nego koristan. Priređena je stručna ekskurzija u Vid, nekadašnje rimsko naselje Naronu, i u Mogorjelo, gdje je sačuvana villa rustica iz rimskog doba. Neobično je bio ugodan susret sa stanovnicima sela Vida, koji su

učesnike toplo pozdravili i počastili ih svojim specijalitetima.

Kako je to bilo prvi put da su se našli na okupu u tolikom broju, učesnici iz Jugoslavije iskoristili su priliku da održe osnivačku skupštinu Saveza društava za antičke studije SFRJ. Sve su pripreme izvršene tokom godine i osnovana republička društava. Prve tri godine sjedište Saveza društava bit će u Skoplju jer se ondje izdaje i časopis »Živa antika«. Za predsjednika izabran je prof. Mihail D. Petruševski.

Priređena je i prigodna izložba knjiga; učesnici su dobili resumée izlaganja i druge materijale da bi lakše mogli pratiti rad kongresa. U pripremi su za tisak i ACTA kongresa.

Kongres je u svakom pogledu ispunio sva očekivanja i dao svoj doprinos u povezivanju znanstvene misli i u praćenju dostignuća na području klasičnih studija. Osobni pak kontakti i razmjena iskustava pod simboličnim okriljem »Eirene« svakako su najznačajniji rezultati ovog kongresa.

O. P.

Prikazi knjiga

Radni materijali **Говорите по-руски**

Radiotelevizija Zagreb — Školska knjiga, 1974.

Školska televizija najavila nam je za ovu školsku godinu obogaćeni program za srednje škole. Emitirat će se serija od 12 dvadesetminutnih emisija iz drugog dijela tečaja *Govorite ruski* (6 emisija je već bilo emitirano u prošloj školskoj godini).

Uz tečaj su priređeni i popratni materijali:

- priručnik i radni listovi za učesnike
- priručnik za nastavnike
- magnetofonske vrpce sa snimkama koje zvukovno ilustriraju emisiju
- setovi dijapozitiva s kulturno-historijskim spomenicima i gradovima.

Priručnik za učenike sadržava kompletan scenarij filma, situacijski plan teksta s popratnim frazama, dodatne riječi i fraze, informativne tekstove vezane uz sadržaj emisije (u prozi i stihu) te teme za razgovor.

Radni listovi za učenike daju obilje jezičnih, strukturalnih i govornih vježbi. Osobito bi trebalo istaći vježbe za utvrđivanje uobičajenih fraza iz svakodnevnog života (na ulici, na kolodvoru, pri susretu i opraštanju, prilikom čestitanja itd.). Posebna pažnja posvećena je glagolima kretanja.

U priručniku za nastavnike opširno je razrađena svaka televizijska emisija s detaljnim uputama o tome kako treba koristiti materijale. Lekcije su obrađene po ovom sistemu: sadržaj emisije, situacije (glavne teme), gramatički materijal, strukture, cilj lekcije (posebno za niži - A -, srednji - B - i viši - C - nivo znanja). Zatim slijede objašnjenja o tome kako valja upotrijebiti:

- priručnik za učenike (tekst emisije, situacijski plan teksta, dodatne riječi i fraze, informativni materijal i teme za razgovor);
- radne listove za učenike (s osvrtom na svaku vježbu i naznakom kojemu je uzrastu namijenjena);
- auditivne i vizuelne materijale.

Uz neke lekcije preporučuje se nastavnicima stručna i dodatna literatura.

Na magnetofonsku vrpcu snimljeni su dijalozi iz svakodnevnog života, Lenjinov govor, stihovi Jesenjina, muzika iz baleta »Bakreni konjanik« Glijera, pjesme sovjetskih naroda itd.

Setovi dijapozitiva prikazuju Moskvu, Lenjingrad, Lenjina u Lenjinskim Gorkama i u Moskvi, Jesenjina, Konstantinovo, Rjazanj, obalu Crnog mora, Kareliju, Kiži, Odesu, Kijev, Jerevan i narodne rukotvorine.

Takvim programom Školska televizija otvorila je put sasvim novom pristupu korištenja televizije u školi. To više nije kratki film koji se emitira i prođe te manje ili više umješno iskoristi na satu. To je zapravo prvi pokušaj da se nastavnici sadržaji kompletiraju svim nastavnim materijalima — svestranim informacijama, auditivnim i vizuelnim materijalom, radnim listovima i metodskim uputama.

Televizijska emisija time postaje samo jedan od elemenata u obradi nastavne jedinice (čak i ne neophodnim)

jer se popratni materijali mogu i samostalno koristiti.

Nastavniku se pruža idealna prilika za organizaciju grupnog rada jer treba samo iskoristiti interese učenika i dati svakome mogućnost da se afirmira na području koje mu »najbolje« leži.

Kako su emisije tematski vrlo raznolike, a uz to svaka za sebe predstavljaju cjelinu, mogu se koristiti kao jedan vid aktualizacije nastave i kao nadopuna radu s udžbenikom.

Na kraju valja napomenuti da će se ove emisije emitirati od 1974./75. do 1976./77. šk. god. te će se nabavljeni materijali moći upotrebljavati više godina.

Koviljka Marković

Gaćina-Pilković:

Singing and playing in English — Book 2

Slikovnica SINGING AND PLAYING IN ENGLISH — Book 2 je drugi dio dječjeg tečaja za nastavu engleskog jezika SINGING AND PLAYING IN ENGLISH. Po svojoj koncepciji i obradi jezičnog gradiva slična je prvoj knjizi jer se temelji na načelima audiovizuelne-globalnostrukturne metode. U ovom tečaju već se uvode najelementarnije jezične strukture koje se uvježbavaju u okviru dječjih igara. Ritam i pokret u igri pomažu pri upotrebi određenih struktura, koje se na taj način primjenjuju u prirodnoj situaciji. Takvo učenje jezika osigurava osim toga i fiksiranje jezičnih elemenata u dječjoj svijesti, a to postaje ujedno i osnova za dalje učenje engleskog jezika.

Likovi u crtežima predstavljeni su u raznim zgodama, bliskim dječjoj mašti tako da se ilustrirani događaji zgodno mogu iskoristiti kao transpozicije u nastavnom procesu za dalje uvježbavanje gradiva.

Da bi se omogućilo i učenje kod kuće, sav jezični materijal snimljen je na dvije gramofonske ploče pa djeca mogu slušati dijelove tečaja i u svom domu. Osim toga, uz Slikovnicu je izdana knjižica sa svim tekstovima skečeva i pjesmica koji su ilustrirani u Slikovnici.

Uz Slikovnicu izrađen je Priručnik za nastavnike s detaljnim uputama za obradu svake nastavne jedinice.

Mirjana Jurčić

Wir sprechen und lesen Deutsch 3

Udžbenik WIR SPRECHEN UND LESEN DEUTSCH 3 po svojoj je koncepciji nastavak na WIR SPRECHEN UND LESEN DEUTSCH 2. Namijenjen je prvenstveno učenicima koji uče njemački treću godinu u gimnazijama i drugim školama kao drugi strani jezik. Ovim udžbenikom mogu se koristiti i učenici koji uče njemački šestu godinu, pa čak i sedmu, ako im je predznanje prilično malo.

Sadržava 16 lekcija, od kojih dvije služe ponavljanju gradiva. Tekstovi imaju ili oblik dijaloga ili narativni oblik, a neki su i kombinirani. Pisani su suvremenim njemačkim jezikom kakav se primjenjuje u svakidašnjim situacijama, tako da su dijalozi prirodni i autentični. Tematika obrađena u udžbeniku bliska je učenicima i njihovim interesima i na nenametljiv način proširuje njihovo poznavanje načina života i običaja naroda čiji jezik uče.

Osim tekstova udžbenik donosi kratku obradu gramatičkih jedinica i velik broj raznovrsnih vježbi za uvježbavanje leksičkog i gramatičkog gradiva.

Uz taj udžbenik napravljen je Priručnik za nastavnike sa detaljnim uputama o tome kako treba obrađivati pojedinu nastavnu jedinicu.

Mirjana Jurčić

Новое в лексике современного русского языка (1968—1972)

Referat Marije Dumitrescu, rusistkinje iz Bukurešta, koji je pod gornjim naslovom održala na VII međunarodnom kongresu slavista u Varšavi, 21—27. kolovoza 1973. neposredno se nadovezuje na prikaz rječnika¹ »Nove riječi i značenja« — izdanje »Sovjetske enciklopedije« — Moskva 1973. U uvodu svog referata autorica govori o tzv. »sovjetskom periodu evolucije ruskog literarnog jezika« — to je razdoblje velikih društvenih promjena u društvenom i političkom ži-

votu, na polju nauke, tehnike i kulture, koje je imalo za neminovnu posljedicu veliki broj inovacija na polju ruske leksike. Zanimljivo je da autor iznosi da je broj novih riječi danas u porastu na području kemije, fizike i ostalih grana nauke i tehnike, dok je porast na području svakodnevne prakse od manjeg značenja. Ona navodi tri puta pomoću kojih se proširuje leksičko blago: 1. pojavom neologizama, 2. jezičnim posuđivanjem i 3. semantičkim promjenama već postojećih leksičkih jedinica.

Materijal na kojem je vršila istraživanja ograničen je na određeni broj sovjetskih publikacija u razdoblju od 1968—1972. godine. Najveći broj neologizama predstavljaju imenice, koje mogu biti proste i složene. U velikom broju nalazimo termine koji su složeni od dva, tri pa i više elemenata, npr. корпусный плуг, плуг для обработки каменных пород itd. Više puta je novonastali termin spoj dviju od prije poznatih imenica: дубль-щетка, карандаш-световой, itd.

U referatu su zastupljene specijalne grane nauke i tehnike:

- a) nazivi aparata, mašina, instrumenata, instalacija i njihovih dijelova, npr. автобитумовоз, биоконбайн, луноход, itd.
- b) novi termini iz područja tekstilne i građevinske industrije (najbrojniji i po obliku najraznovrsniji): npr. видлон, белана (umjetna vlakna), гурал, полимербетон, пластбетон (građevinski materijali) itd.
- c) novi minerali: гидромарлит, орфелит, профилит, реолит, itd.
- d) novi medicinski preparati i прибор: дофамин, йодант, оксолит, антигемофильный глобулин, автоматические иглы, itd.

Posebno pak mjesto prema svom obliku zauzimaju riječi koje su djelomično sastavljene od brojeva i velikih slova, npr. Луноход 1, РЭМ-300 К, itd.

Osim toga postoji određen broj afiksa internacionalnog fonda koji se aktivno primjenjuju pri formiranju novih riječi -ин, -он, -ит, -атор npr. фибрилозин, силуэтропн, ундевит, ионатор itd. Isto je i sa slavenskim sufiksom -н- za pridjeve: стеклянный, itd.

Specijalno je u referatu istaknuto korištenje termina iz engleskog jezika: слик — sleek; партон — part; слитбим — slitbeam itd.

¹ Strani jezici, III, 1974, br. 2, str. 156—158.

Isto tako su zanimljive nove riječi nastale od elemenata toponima: яболен, шунгит itd.

Sam proces nastajanja nove riječi autorica objašnjava ovako: Polazi se od jednostavnog naziva (nepostojećeg objekta) npr. самоход, планетоход, preko konkretnog (postojećeg objekta) npr. луноход, do preciznog značenja Луноход 1. Više puta u tom procesu jednu fazu može zauzeti i posuđenica, npr. regolite — перолит.

Osim toga u složenim riječima tipa imenovatelj — imenovano nailazi se i na velik broj sinonima. Jedan od primjera je: лунное вещество — перолит, лунит. Za neke od tih novih riječi autorica smatra da su na granici inovacije i prihvatanja.

Na status da je neka riječ primljena ukazuju sljedeće karakteristike: a) da većina ljudi riječ razumije, b) čestoća upotrebe, c) gramatička bliskost jezičnom sistemu i d) sličnost s ostalim jedinicama unutar jezičnog sistema. Usvajanje značenja neke riječi i brzinu tog usvajanja uslovljava etimologija same riječi. Prema etimologiji nove su riječi podijeljene u tri grupe:

1. elementi ruskog porijekla;
2. elementi stranog porijekla;
3. elementi ruskog i stranog porijekla složeni prema sljedećem sistemu:

R + S (сухой бетон)

S + R (луноход)

R + R (свеговой карандаш)

S + S (лазерный компас)

Usvajanje određene nove riječi vrednuje se i prema broju izvedenica u kojima su te riječi jedan od elemenata kao npr. бетон, телефон, реактор.

Podaci o autorima

Alija Bijavica, savjetnik, Prosvjetno-pedagoški zavod, Mostar — Dr Željko Bujas, sveučilišni profesor, Filološki fakultet, Beograd — Oktavija Gerčan, savjetnik, Regionalni zavod za unapređivanje osnovnog SRH, Zagreb — Klara Cvetković, nastavnik, osnovna škola, Sombor — Radmila Đorđević, predavač, Filološki fakultet, Beograd — Oktavija Gerčan, savjetnik, Regionalni zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja, Zagreb — Blaženka Grgić, savjetnik, Regionalni zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja, Zagreb — Branka Fabečić-Horvatić, viši lektor, Filozofski fakultet, Zagreb — Dr Léon Jacobovits, sveučilišni profesor, Havajsko sveučilište, Honolulu, SAD — Dr Lothar Jung, sveučilišni profesor, Sveučilište, Trier, Savezna republika Njemačka — Mirjana Jurčić, stručni urednik, Školska knjiga, Zagreb — Branka Kesić, lektor, Filozofski fakultet, Zagreb — Aleksandar Kolka, savjetnik, Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja SRH, Zagreb — Gustav Korlén, sveučilišni profesor, Odsjek za njemački jezik sveučilišta u Stockholmu, Švedska — Matija Krsmanović, nastavnik, osnovna škola »Vladimir Nazor«, Zenica — Koviljka Marković, profesor, gimnazija »Trešnjevka«, Zagreb — Dr Antica Menac, sveučilišni profesor, Filozofski fakultet, Zagreb — Stanka Pavuna, profesor, Pedagoška akademija, Zagreb — Olja Perić, asistent, Filozofski fakultet, Zagreb.

Autorica tvrdi da će mnoge nove riječi uvrštene u korpus referata ostati okazionalizmi, ili će brzo biti uvrštene među arhaizme, a samo će jedan ograničen broj ostati dio ruskog literarnog jezika. Prema njenom mišljenju nove riječi koje se često javljaju kao elementi specifičnog jezika — jezika izvan granica literarnog, postaju sastavni dio ruske leksike preko naučno-fantastičnih romana kao predstavnika beletristike.

Autorica je pri obradi pojedine riječi iz korpusa primijenila istu tehniku kao što su to učinili sastavljači rječnika »Nove riječi i značenja« — izdanje Sovjetske enciklopedije — Moskva 1973. ali nije napravila tako detaljnu analizu.

Primjer:

ДОЖДЕВАЛЬНИК, А. м. Установка, орошающая водой землю в радиусе нескольких метров. Поступили в продажу дождевальники для поливки индивидуальных садов. (Ниж 169, 7, 57).

Sistem obrade je: riječ — morfološka karakteristika — značenje riječi — podaci o literaturi iz koje je uzet primjer.

Razlika je između rječnika »Nove riječi i značenja« i referata Marije Dumitrescu u tome, što rječnik sadrži nove riječi koje su već uvrštene u sastav literarnog jezika. Autori rječnika su vrlo rijetko izlazili izvan tog okvira. Nasuprot tome Marija Dumitrescu se uglavnom zadržala na analizi specifičnog jezika u okviru pojedinih grana nauke i tehnike, te je u zaključku svog referata naglasila da će malen broj riječi koje su uvrštene u korpus njenog referata postati elementi literarnog jezika.

Branka Kesić